

Гр. Трейман.

САРАНА ЛЕТИТЬ!

Прийшов нестаток,
Забрав і остаток.
Нар. присл.

— Тату, он гляньте: що то за хмарка?

— Де? Що ти там побачив?

— Та генде, — показав хлопчик рукою на чорну точку в далечині, що все розросталась.

— Гі, Боже мій! То сарана! Сарана летить! — загукав старий Михайло Кобець і з криком побіг на село без шапки, в самій розхрістаній сорочці, як був коло воріт. Малий хлопчик, Івась, здивований побіг і собі за татом, репетуючи незрозуміле для нього: „Салана! Салана летить!“

Зачудувані мужики несподіваним таким криком, а деякі й не розібравши, чого Михайло кричить, повиходили з хат, пороззявлявши роти.

— Сарана! Сарана летить! — гукав Михайло і біг далі.

— Салана! Салана... — задихавшись підтакував Івась, і біг собі за татом.

— Де, де? — допитувались мужики.

— Го-он! — показав Михайло на темну хмару, що вже була майже над самим селом і почала заслоняти сонце.

— Сарана! Летить... — вже гукали десь у другім кінці села.

В селі почало темніти... Незабаром настав смерк. По всім селі тільки лунав один крик: „Сарана летить!“ Мужики бігли на поля хто з чим попало: з косою, з лопатою, з верівкою... Кождий по-

опішав на своє поле. Михайлів невеличкий клаптик поля був коло самої царини.

— Ой, Боже-ж мій! що я робити-му? — здіймав Михайло руки до неба коло своєї нивки; Івась плакав. А сарана вже налетіла на поле...

— Бий!... Косі!... Стягуйте верівками!... — скрізь чулись голоси.

— Рови! Рови копайте! В кого лопати? Копайте рови! — репетував не далеко од Михайла якийсь дідок.

— То що-ж з того буде? Ліпше косить швидче: сарана лежачого не їсть, — казали деякі мужики.

— Яка-ж користь із того косіння, коли воно ще зелене? — одмовляли другі.

— Рови, рови! В рови будем заганяти сарану та палити! — кричав знов дідок. — Михайле, чого-ж стоїш? Ну, до роботи!... Та в тебе й знаряду ніякого нема...

— Ой, Боже мій, Боже! сарана трощить: із чого-ж жити тепер? — тільки крізь сльози простогнав Михайло.

Але дідок побіг уже дальше гукаючи:

— Рови копайте: се ліпше допоможе!

Деякі зараз же кинулись копати рови на своїх межах, та сарана швиденько позкусувавши колоски і лишивши одні тільки стирчаки, перелітала за ті рови. На Михайловім клапті поля стояли вже давненько самі стирчаки...

— Гей, панове! де-ж ви копаєте? Треба верстов за три-чотири од сарани, — казав дідок, — а то вона не забарить ся перейти поля в одного і перелетіти до другого.

— То що-ж се воно? Кидай своє поле та йди чись ратувати, — з незадоволенням казали деякі.

— Та хіба ви не розумієте, що коли ви не перепините її тепер, то настане голод?

— Він уже й є...

Але більшість мужиків щиро працюють над згубленням сарани: всі рови понаганяли повно. Палять її, та щось мало печеть ся, — більшість знімаєть ся і летить далі. Дехто в ровах навіть товче її ногами...

Од села сарана вже геть одлетіла. Мужики розбрились по всіх полях. Сарана все віддаляєть ся та віддаляєть ся. Швидко вона десь і зовсім щезла також раптом, як і налетіла.

Сумні стоять ниви.. Нема ні одного стебельця з колоском — самі лише стирчаки. Тай колоски скрізь валяють ся по землі. Що-ж та сарана поїла? Колоски валяють ся по землі цілі, стирчаки стоять... Та вона тільки перекусувала стебла, аби пошкодити людям.

Сумнійші як із похорону вертають мужики до села. У них тільки й розмови, що про сарану.

— А ти чого стоїш і досі, Михайле? — запитав один сусіда його, що й досі стояв понуро на своїй нивці.

— Бог за щось тяжко мене покарав!

— Таки-ж! Бач, усе село...

— Так у них хоч дітей нема стільки, а в мене аж семеро... Бідні старчинята!

— Та бідний ти, ніде правди діти; але-ж не сумуй, — удаючи з себе байдужного потішав сусіда. — Бог тебе не забуде; будь веселий!

— Ой, ніяково веселити ся.

— Ну, ходім, бра'! не сумуй...

І вони пішли до села разом, понуривши низько голови, важкі од дум, як повні олова. Тяжкий сум обгортав їх обох. Вони йшли мовчки. Ввійшовши в середину села не промовили ніже одного слова. Аж ось Михайло підвівши голову зненацька заговорив:

— А знаєш що, бра'?

— А що?

— Зайдім отсе сюди на хвилинку, та може хоч трохи розже-нем тяжку тугу, бо їй Богу голова шию зломить.

— Бог з тобою!... А діти, а жінка... а ти пий. Тай гріх же се!

— Ет, нема тепер ніякого гріха!

— Ні, не кажи так...

— Так підеш?

— Ні.

— Їй Богу?

— Їй Богу.

— Івасю, махай до дому, а я згодом прийду.

— І я з вами, — жалібно простогнав Івась до тата.

— Кажу, махай до дому, так іди. Ступай! — уже гримнув Михайло.

Івась із недовірою глянув на свого завше такого доброго тата, чи він не шуткує, і одступивши злякано трохи назад побіг до дому.

— Ну, так кажу, ходім у коршму!

— А гроші? Михайле, схаменись!...

— Е, гроші... Кожух у мене добрий — ото і гроші.

— А зима? а-а-а...

— Та цить, будь ласкав... Що зима? Сарана летить же, де її й не треба, нехай і кожух летить... Прощавай!

Сусіди розстали ся...

* * *

Пізно в ночі того дня було тихо на селі, чув ся один лише п'яний спів Михайла, що вертав до дому. Село було неваче мертве, і луна од його пісні геть-геть несла ся далеко, аж на безколосьі поля.

